

ועדות המשפטים מלאו חובתן
נבחן שימצאו ברשותו חומרי
עזר אסורים או יתפס בהעתקה
יענש בחומרה עד כדי החקתו
מהאוניברסיטה.

מועד ב' - י"ג באדר, תשע"א; 17.2.11

הפקולטה למשפטים - אוניברסיטת בר אילן

מבוא למשפט עברי (01-112-99) / " ברנד

הנחיות

1. המבחן - בספרים סגורים.
2. כתבו את תשובותיכם בתמציתיות. נא להקפיד על מכסת העמ' המצוינת בראש השאלות.
3. משך הבחינה - שעתיים ורבע.

בהצלחה!

שאלה מס' 1 (40 נק'; מקסימום - 3 עמ')

נאמר בפ'הנים ובשופטים שיהיו דבריהם נשמעים... ומה שנקבצו עליו הכהנים והשופטים מן המקום אשר יבחר ה', מפני שהם נעזרים בשכינה... ולא תעבר עליהם הטעות לתקמתם הרחבה... והטבעית הקנויה...
ר' יהודה הלוי,

הכוזרי

- א. (1) תארו את מעמדה של ההתגלות במסגרת ההליך ההלכתי, לפי הפסקה הנ"ל.
- ב. מהי התפיסה ההכרתית (של תורת ההכרה) העומדת ברקע תשובתך?
- ג. מהי עמדת הרמב"ם בשתי השאלות הנ"ל (מעמדה של ההתגלות והתפיסה ההכרתית)?
- ד. האם יש חפיפה בין מעמדו ההלכתי של הנביא לבין מעמדה ההלכתי של ההתגלות? הסבירו.
- ה. האם תופעת "הלכה למשה מסיני" עשויה לתמוך בעמדתו של ר' יהודה הלוי (שבסעיף א) כיצד?
בסו דבריכם על מקור אחד, לפחות (התייחסו למקור הנוגע להלכה למשה מסיני והציגו את תוכנו של המקור).

שאלה מס' 2 (35 נק'; מקסימום - 2 עמ')

לא תעשו עול במשפט - אם לדין כבר הדין אמור. אם כן למה נאמר לא תעשו עול במשפט במדה ובמשורה? מלמד שהמודד נקרא דיין, שאם שיקר במידה קרוי עוול שנאווי ומשוקף, חרם ותועבה, וגורם לחמשה דברים, מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק השכינה, ומפיל ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם (ספרא)

- א. ממקור זה ניתן להסיק כי עבירה על דיני מידות ומשקלות היא (גם) עבירה "דתית". כיצד?
- ב. באיזה מובן עבירה זו היא "דתית", וכיצד היא קשור מובן זה לפעולות השקילה או המדידה? בסו את דבריכם על מקורות שונים (אין צורך לציין את המקורות עצמם. די להזכיר את תוכנם).
- ג. מהם ביטוייה ההלכתיים/המשפטיים של העבירה ה"דתית"?

שאלה מס' 3 (25 נק'; מקסימום – 2 עמ')

אם נהגו במקומות מנהג שיש בו עבירה, יש לשנות המנהג, אפילו הנהיגו גדולים את המנהג... ולא מיבעיא [= ואין צריך לומר] מנהג של עבירה שיש לשנותו, אלא אפילו מנהג שעשו לסייג ולהרחקה ויכול לבא ממנו קלקול, יש לבטל המנהג...
(שו"ת הרא"ש)

- א. מהו מעמדו הנורמטיבי של המנהג (ביחס לנורמה הלכתית "רגילה"), לדעת הרא"ש? בתשובתכם הסבירו כיצד נתפסת ההלכה "הרגילה" וכיצד נתפס המנהג, לפי הפיסקה הנ"ל.
- ב. מהי עמדתם של חכמי אשכנז בשאלת מעמדו הנורמטיבי של המנהג? השיבו עפ"י המיתווה המפורט בסעיף א.
- ג. מהם הגורמים העיקריים המעצבים את העמדות הנ"ל (בסעיפים א ו-ב)?

